

Languages on this page:

ISSN 1652-7224 ::: Publicerad den 20 maj 2009

Utskriftsvänlig pdf-fil

[Läs mer om svensk idrott, idrottspolitik och idrottsforskning på idrottsforum.org](#)

För de allra flesta är idrott något man gör, tittar på eller läser om. Med fötterna djupt i den idrottsvetenskapliga smältdegel som är idrottsforum.org, är det ibland viktigt att påminna sig om att det är i slutändan det som idrotten syftar till – att aktivera, underhålla, skapa lite oförargligt spänning i tillvaron, vara ett i och för sig vanebildande men ändå relativt ofarligt opium för folket. Ty forumets inifrånperspektiv handlar ju av naturliga skäl om idrotten som forskningsobjekt, och vi söker ständigt efter böcker för recensioner som på olika sätt berikar vår läsekrets när det gäller just forskningen kring idrott. En i sammanhanget synnerligen viktig aspekt är idrottsvetenskapens metodlära, som ju är ganska speciell eftersom idrottsvetenskapen inbegriper en rad discipliner som var för sig har en utvecklad metodik. Att det går att presentera en generell metodologi finns det en del bevis på i form av metodböcker för just det breda idrottsvetenskapliga området, varav den senaste också är den första som är skriven utifrån svenska förhållanden, nämligen *Idrottsvetenskapliga forskningsmetoder* av Nathalie Hassmén & Peter Hassmén (SISU Idrottsböcker). Joakim Åkesson har läst boken för forumets räkning, och en av de kritiska synpunkter han framför – i en i huvudsak positiv recension – är just att den svenska inriktningen har gjorts på bekostnad av en internationell utblick över idrottsforskningen.

Metodlära för idrottsvetare

Joakim Åkesson

Institutionen för idrottsvetenskap, Malmö högskola

Nathalie Hassmén & Peter Hassmén

Idrottsvetenskapliga forskningsmetoder

414 sidor, hft.

Stockholm: SISU Idrottsböcker 2008

ISBN 978-91-85433-29-2

Metodboken *Idrottsvetenskapliga forskningsmetoder* är författad av makarna Nathalie och Peter Hassmén. De är docent respektive professor i psykologi vid Stockholms universitet. Nathalie är dessutom lektor i vetenskaplig metod och psykometri och Peter är en av landets högst ansedda idrottspsykologer.

Idrottsvetenskapliga forskningsmetoder skiljer sig från många andra metodböcker på två väsentliga punkter. För det första är den författad på svenska, med utgångspunkt i svenska förhållanden. För det andra har den som målgrupp de som intresserar sig för det tvärvetenskapliga område som går under beteckningen idrottsvetenskap.

Dessa två egenskaper i kombination gör boken unik i sitt slag i Sverige. Det finns metodböcker med idrottsfokus sedan tidigare, exempelvis *Research Methods For Sport Studies* (Gratton & Jones 2004) men inga på svenska, och inga med svenska förhållanden i fokus.

Boken är först och främst en grundbok i forskningsmetodik. Ambitionen är att den ska vara en metodbok som är särskilt anpassad för forskning på det idrottsvetenskapliga området. De exempel som boken omfattar är hämtade från idrottens område, men bortsett från bokens första kapitel, som handlar om "Vetenskapen i idrotten", liknar

boken i mångt och mycket andra, mer allmänna metodböcker. Detta kan ses som en styrka, men också som en svaghet. En svaghet är till exempel att man kanske förväntar sig en mer omfattande diskussion av idrottspecifika forskningsproblem i en bok om "idrottsvetenskapliga forskningsmetoder" än vad som erbjuds. Samtidigt kan det ses som en styrka att boken är så allmän att den kan användas som metodbok även på andra områden än just det idrottspecifika.

Nu menar jag absolut inte att det är en dålig bok, och jag har inga idéer om hur man bättre skulle kunna författa en forskningsmetodbok för idrottens område. Min poäng är att boken kunskapsmässigt inte tillför någonting som andra, allmänna, metodböcker avhandlar (bortsett från det första kapitlet). Däremot är det kanske lättare att ta till sig kunskapen som förmedlas genom idrottsforskningsexempel för dem som från början är intresserade av idrott. Och för att gå händelserna i förväg så vill jag mena att boken är en utmärkt introduktionsbok (på grundnivå) till forskningsmetoder för studenter som studerar tvärvetenskapliga universitets- och högskoleutbildningar med idrotten i fokus.

Boken är väldigt bred och avhandlar många aspekter av det som har med forskningsmetodik att göra. På grund av bredden har författarna tvingats ge visst avkall på djup i sina beskrivningar och förklaringar. Detta är inte konstigt om man betänker att otaliga metodböcker har författats enbart om specifika datainsamlingsmetoder så som intervjumetodik. Forskningsmetodik som område tillåter sig helt enkelt inte att avhandlas på bredden och djupet i en och samma bok, och med tanke på detta tycker jag det är ganska imponerande hur djupt författarna faktiskt når i vissa avsnitt - trots bokens bredd. Exempelvis är avsnittet om grundad teori välskrivet.

Varför då påpeka bristen på djup i vissa avsnitt? Jo, det är nämligen så, som författarna genomgående också påpekar, att för att nå fördjupad förståelse och kunskap för många av metoderna så krävs det vidare läsning av speciallitteratur, exempelvis i form av specialböcker om intervjumetodik, som *Den kvalitativa forskningsintervjun* (Kvale 1997). Detta uppmärksammar som sagt också Hassmén & Hassmén läsarna på, men vad jag saknar i samband med dessa uppmärksammanden är hänvisningar till lämpliga fördjupningar, vilka många gånger lyser med sin frånvaro. Detta tycker jag är bokens största svaghet, i meningen att om jag fick chansen att lämna ett förslag till att förbättra boken inför en eventuell kommande revidering, så skulle mitt förslag bli att komplettera med hänvisningar till lämplig speciallitteratur.

Med detta vill jag också ha sagt att boken är en bra introduktion och räcker, som jag ser det, som metodbok på grundnivå vid högskolor och universitet. Vid studier på avancerad nivå krävs dock kompletterande litteratur för att nå fördjupad förståelse för olika forskningsmetoder och forskningsmetodologiska reflektioner. Detta inlägg kan tolkas som en kritik av boken men bör främst ses som beröm åt densamma. I tvärvetenskapliga ämnesområden, så som det idrottsvetenskapliga, finns det nämligen ett stort behov av bred litteratur, som tar breda grepp över de natur- och samhällsvetenskapliga gränserna. Studenterna ska ju efter sin utbildning kunna hantera forskning och kunskap som produceras inom olika ämnesområden – såväl naturvetenskapliga, som humanistiska och samhällsvetenskapliga, och för detta ska bli möjligt så krävs det viss förförståelse för olika discipliner och deras traditioner – inte minst forskningstraditioner.

Jag kan alltså rekommendera boken till de lärare som funderar på att inkludera den i en av sina metodkurser på grundnivå. Men jag vill också göra en reservation i samband med detta. Det finns nämligen ett problem här, som har med att högskolor och studenter ska förse studenterna med ett internationellt perspektiv att göra. Det finns alltså en risk med att studenterna läser för mycket nationell litteratur. Detta gäller inte minst i forskningssammanhang. Studenterna ska inte bara lära sig forskningsmetodikens grunder, de måste också lära sig att läsa och förstå internationell forskning (detta ansvar vilar dock på kursansvariga vid de olika utbildningarna och inte på författarna till denna bok). Därmed kan man ställa *Idrottsvetenskapliga forskningsmetoder* av Hassmén & Hassmén mot *Research Methods For Sport Studies* av Gratton & Jones mot varandra och argumentera för vilken som lämpar sig bäst för undervisning i idrottsvetenskap på grundnivå vid svenska högskolor och universitet.

Fördelarna med *Idrottsvetenskapliga*

forskningsmetoder är bland annat att den är skriven på svenska, med fokus på svenska förhållanden, vilket i viss mening ökar dess tillgänglighet och relevans.

Fördelarna med *Research Methods For Sport*

Studies, å andra sidan, är att studenterna lär sig det engelska begreppsliga ramverket, vilket ökar den internationella forskningens tillgänglighet.

Svårighetsmässigt skiljer sig de båda inte åt mer än på det direkt språkliga planet – de koncept som introduceras och förklaras är i stort sett på samma svårighetsnivå. Något annat som dock talar till

Idrottsvetenskapliga forskningsmetoders fördel är att jag tycker att den är något mer omfattande. Prismässigt skiljer de sig bara marginellt (maj 2009).

” Här vill jag passa på att ge författarna beröm för en annan av bokens förtjänster, nämligen att den i mångt och mycket diskuterar forskningsmetoder och ger inte instruktioner för hur de tycker att forskning ska gå till.

Jag kommer i det följande kortfattat beskriva de olika kapitlen i boken för att visa på dess innehåll.

Det första kapitlet handlar om vetenskapen i idrotten. Det är främst detta kapitel som inte kan ersättas av *Research*

Methods For Sport Studies eller andra icke svenska varianter. Här diskuteras nämligen den svenska idrotten som begrepp, och här redogörs för idrottsforskningens discipliner med särskilt fokus på svenska förhållanden. Vidare beskrivs hur den svenska idrottsforskningen finansieras. Det är främst i detta kapitel som specifika svenska idrottsforskningsomständigheter tas upp.

I bokens andra kapitel beskrivs och diskuteras forskningsprocessen. Här vill jag passa på att ge författarna beröm för en annan av bokens förtjänster, nämligen att den i mångt och mycket diskuterar forskningsmetoder och ger inte instruktioner för hur de tycker att forskning ska gå till. De presenterar florin av valmöjligheter men lämnar åt läsaren att ta ställning till vilka som är att föredra. Särskilt iögonfallande i detta kapitel tyckte jag att diskussionen av Internet som källa var. Internet är bra på många vis men för forskningen ställer det till stora problem, och med tanke på att Internet är ett så pass nytt fenomen finns det ingen etablerad praxis på området, och det finns definitivt ingen sådan beskriven i metodböcker med mer än tio år på nacken - ett högst aktuellt problem alltså.

Det tredje kapitlet är bokens mest abstrakta och handlar om kunskaps- och vetenskapsteori. Här diskuteras frågor som vad kunskap är och vad god vetenskap är. Återigen lämnar författarna sina egna ställningstaganden utanför. I detta avsnitt redogör de bland annat för vetenskapsteoretiska inriktningar som positivismen och hermeneutiken.

I det fjärde kapitlet förklaras och diskuteras kvantitativ och kvalitativ metodteori. I samband med detta är ett annat förhållande värt att uppmärksamma. Ambitionen att författa en tvärvetenskaplig metodbok kan tyckas vara ett krävande och svårt projekt, men av olika typer av forskare, med olika moderdiscipliner, kan nog psykologer vara bland dem som lämpar sig bäst för uppdraget. Psykologerna forskar nämligen på både natur- och samhällsvetenskapliga områden, något som inte minst illustreras genom författarnas respektive avhandlingar *Gender in sport* (1999) och *Perceived exertion: applications in sports and exercise* (1991). Det är nog få forskningsdiscipliner som har så stor erfarenhet av tvärvetenskaplig forskning som just psykologin.

Det femte kapitlet består av en diskussion kring hur man kan bedöma den vetenskapliga kvaliteten via kriterier som reliabilitet och validitet. I det sjätte kapitlet övergår författarna till att redogöra för och diskutera vetenskapliga mätningar av olika slag. Detta kapitel kan vid första anblick framstå som ämnat för positivisterna och andra kvantitativt lagda forskare, men det ska inte hastas förbi av dem som är intresserade av mer kvalitativt inriktad forskning. För även om mätningar som begrepp kan ha en kvantitativ klang är det fullt möjligt och inte sällan produktivt att genomföra mätningar även inom ramarna för kvalitativt inriktade expeditioner.

Kapitel sju består i redogörelser för och diskussioner kring olika datainsamlingsmetoder, såsom intervjumetodik, frågeformulär och observationer med flera. Därefter, i kapitel åtta, går författarna in på hur man kan gå tillväga när man analyserar insamlad empiri. Utifrån min läggning fastnade jag främst för avsnitten om grundad teori och diskursanalys, men metoder som beskrivande statistik, innehållsanalys, och fenomenologi diskuteras också.

Kapitel nio handlar om hur man kan kommunicera forskning. Här finns exempelvis många bra tips som man kan ha i åtanke när man skriver vetenskapliga texter. Ett väldigt intressant avsnitt är där författarna diskuterar hur man kan genomföra posterpresentationer. Jag har inte stött på detta i någon metodbok tidigare varför jag tyckte det var särskilt intressant (och relevant!).

Boken avslutas med ett kapitel som rör etik och moral i forskningen. I anslutning till detta avsnitt finns också en lista på tips för vidare läsning, ett inlägg som jag alltså efterlyser i anslutning till varje avsnitt i boken.

En svaghet med boken som har med diskussionen om vidare läsning att göra är att författarna valt att vara återhållsamma med referenser i texten. Detta kan det förstås vara en stilistisk poäng, det kan också vara så att författarna inte vill komplicera texten alltför mycket då det är en bok på grundnivå. Men av detta följer också omedelbara problem att gå vidare med en fördjupning, beroende på vilket intresse och fördjupningsbehov man har. Det finns en referensförteckning i slutet av boken men då boken är en grundbok, hade en handledning bland referenserna kunnat vara på sin plats.

Jag tycker att *Idrottsvetenskaplig forskningsmetoder* är en utmärkt grundbok i forskningsmetodik som spänner över ett brett fält. Jag rekommenderar den för studenter vid tvärvetenskapliga idrottsutbildningar vid högskolor och universitet. Jag tror också att boken är mycket givande för de som arbetar med idrottsutveckling på olika håll i samhället, inte minst som en introduktion till hur man ska läsa och förstå forskning med idrottsfokus. Det slutgiltiga omdömet är alltså mycket bra!

© Joakim Åkesson 2009.

 [Köp boken från Adlibris.se](#)

 [Kjøp boken fra Capris.no](#)

 [Køb bogen fra Adlibris.dk](#)

 [Buy this book from Amazon.co.uk](#)

Buy this book from Amazon.com

www.idrottsforum.org | Redaktör Kjell E. Eriksson | Ansvarig utgivare Aage Radmann